

Ofenzíva francouzské a britské armády, zahájená 9. května 1915, zůstává v české historické paměti uchována jako bitva u Arrasu. V dějinách první světové války figuruje pod označením druhé bitva v Artois, podle oblasti v severní Francii, kde tento pětidenní pokus o průlom německé obrany proběhl. V německém prostředí se naproti tomu užívá název bitva u Loretta (Loretoschlacht), tzn. strategické výšiny v severním úseku tehdejších bojů.

Hlavní fáze operace skončily až 18. června, kdy již bylo zřejmé, že její původní cíle se nepodařilo splnit. V samotném úvodu ofenzívy a opět v závěru bojů se vyznamenala první československá dobrovolnická jednotka na západní frontě, známá jako rota Nazdar.

Českoslovenští krajané ve Francii a rota Nazdar

Ve Francii žilo před válkou odhadem na 7 000 Čechů, kteří do této země odešli za lepším životem, za prací a novými zkušenostmi či studiem. Asi 2 000 z nich bydlelo v Paříži a jejím okolí, kde již před lety mnozí zapustili rodné kořeny. Většina z budoucích dobrovolníků tu však tehdy pobývala teprve několik let či měsíců. Práci nalezli hlavně jako dělníci a živnostníci: byli mezi nimi krejčí, obuvníci, zahradníci, čišníci, truhláři nebo obchodníci. Inspiraci tu hledali také někteří umělci. V Paříži žilo dlouhodobě i několik českých podnikatelů, kteří pak významně financovali počínající odboj. Česká krajanská kolonie se soustředovala ve dvou spolicích: v tělovýchovném spolku Sokol (od 1891) a v sociálně demokratickém vzdělávacím spolku Rovnost (od 1907).

Sdílené republikánské a demokratické hodnoty hostitelské země spolu s nacionálním radikalismem části českých krajanů vedly jejich představitele v předvečer války, po zveřejnění rakouského ultimata Srbsku, k organizaci první demonstrace proti Rakousku-Uhersku. Její účastníci 26. července 1914 mj. spálili před budovou rakouského vyslanectví černošlutý prapor monarchie: protest vyvolal ve francouzském tisku značný ohlas. Krajané v příštích dnech a týdnech, kdy už válka naplno vypukla, podnikli řadu společných kroků, které vyústily v založení Výboru dobrovolníků české kolonie a v intenzivní jednání s francouzskými úřady. Měla dosáhnout toho, aby Češi byli – jako rakouští státní příslušníci – vyňati z přijatých restriktivních opatření vůči občanům nepřátelských států. Zároveň mezi nimi padlo zásadní rozhodnutí vstoupit do francouzské armády a vytvořit v ní (s odkazem na českou účast v prusko-francouzské válce 1870–1871) dobrovolnickou formaci. Pro cizince to ovšem bylo reálné pouze v rámci francouzské Cizinecké legie.

Ve dvacátý den mobilizace francouzské armády, který byl určen k odvodům zahraničních dobrovolníků, tedy 22. srpna 1914, se několik set Čechů a Slováků dostavilo do pařížské Invalidovny, aby se na dobu války přihlásilo do války proti Německu a jeho spojencům. Z těch, kteří byli odvedeni, odjelo 343 mužů již druhého dne vlakem do Bayonne, města a pevnosti u španělských hranic, kde vzniklo jedno ze středisek výcviku nových, tzv. pochodových jednotek Cizinecké legie. Spolu s nimi tam směřovaly stovky dobrovolníků z řady jiných zemí; v září bylo v tamním táboře soustředěno přes 2 700 mužů.

Češi byli společně zařazeni do 1. rotы vznikajícího praporu C 2. pochodového pluku 1. pluku Cizinecké legie. Tabulkový stav rotы o čtyřech četách činil 250 mužů, několik desítek dalších Čechů bylo zařazeno i k praporům A a D. Podle národnostního klíče vznikaly ostatně i některé jiné rotы, složené např. z polských, belgických, lucemburských, italských, arménských či řeckých dobrovolníků. Cizinecká legie tak pro západní frontu postavila během podzimu 1914 celkem čtyři pochodové pluky; tento koncept byl ale po těžkých ztrátách v roce 1915 opuštěn.

Velitelem 1. rotы se stal Francouz, kpt. Marie Léon Joseph Sallé, a velitelské funkce zaujalo dalších třináct francouzských důstojníků a poddůstojníků. Mezi čuytvem nebyli výhradně jen Češi. Vedle osmi Slováků v této rotě sloužili např. čuytí Katalánci, dva Němci, ale i dobrovolníci z Chorvatska, Švýcarska, Halliče či Alžíru.

Česká rota záhy vzbudila pozornost u francouzských velitelů, ostatních dobrovolníků i obyvatelstva Bayonne veřejným sokolským cvičením, sborovým zpěvem a také vzájemným pozdravem, díky němuž získala svůj název – rota Nazdar. Především však její příslušníci po vstrojení procházeli intenzivním výcvikem, spojeným s dlouhými pochody a později završeným taktickým cvičením a ostrými střelbami. Vysoké nároky výcviku zvládali poměrně dobře. Na jejich motivaci a morálku měly pozitivní vliv i respektované osobnosti z jejich řad: náčelník pařížského Sokola Josef Pultr, předseda Rovnosti Josef Šibal, učitel Karel Zajíc, idealisté a organizátoři krajanského hnutí Bělobor Bernard, Karel Bezdiček, Josef Vantuch či zkušený poddůstojník Ivan Štafl.

K výrazným postavám patřili též dva čeští záložní důstojníci, příjati do francouzské armády resp. Cizinecké legie: por. ing. Václav Dostal a por. Rudolf Audritzký (šlechtic – svobodný pán Údrcky z Údrče). V rotě Nazdar sice nesloužili, avšak zůstávali s ní i později – jako velitelé kulometných čet u pluku – v trvalém kontaktu. Při slavnosti pořádané 12. října 1914 sloužili příslušníci rotы Nazdar přisahu a z rukou starosty Bayonne převzali rotní praporek z červeného hedvábí s vyšívaným bílým českým lvem; praporečkem se stal Karel Bezdiček. Po ukončení dvouměsíčního výcviku odjeli 23. října na frontu do oblasti Champagne.

V zákopech u Remése

Prapory A, B, C (později i D) 2. pochodového pluku 1. pluku Cizinecké legie byly na frontě včleněny do sestavy Marocké divize (gen. Blondlat), jež tehdy bojovala v úseku u Prunay východně od Remése. Po krátkém pobytu ve druhém sledu následovalo přímé nasazení rotы Nazdar v první linii. Mnohdy v dešti, bahně a zimě budovali čeští dobrovolníci na různých místech dosud nehotový zákopový systém, noci i dnem se střídali na hlídkách a v poměrech tuhé kázně si zvykali na všechna úskalí zákopové války.

Přestože prapor C (mj. Noiret) působil na klidnějším úseku fronty, ani jeho vojákům se nevyhnuly ztráty, způsobené zvláště dělostřeleckou palbou protivníka. Čeští dobrovolníci vykazovali do konce roku 21 zraněných a prvního padlého, teprve šestnáctiletého Lumira Březovského. Sousedící jednotky měly ještě vážnější ztráty: to se týkalo jak 3. (belgicko-lucemburské) rotы, tak 2. (polské) rotы, která dokonce přišla o svého velitele por. Doumice. Při neúspěšné propagační akci padl i její praporečník a přední činitel polského zahraničního hnutí ppor. Szujski.

Některé jednotky Marocké divize se v úseku zapojily do rozsáhlejších operací, např. bojem o pevnost La Pompelle, a pluk Cizinecké legie se přitom podílel na jejich krytí. Ani první měsíce roku 1915 se neobešly beze ztrát, navíc řada vojáků, rotу Nazdar nevyjímaje, v zimním období vážně onemocněla, a někteří se k jednotce už nevrátili.

České dobrovolníky postupně doplnily i dvě skupiny krajanů z Londýna, kteří se v srpnu 1914 hlásili prostřednictvím výboru tamní kolonie do britské armády. Po zamítnutí žádosti část z nich odeslala v říjnu do Francie a nabídla své služby Cizinecké legii – přijato bylo 31 mužů. Po výcviku v Bayonne většina odjela na frontu; v březnu 1915 padl z této skupiny František Fric – jako druhý dobrovolník rotы Nazdar.

Šest měsíců zákopové války v Champagne přineslo sice českým dobrovolníkům cenné zkušenosti, avšak koncem dubna 1915, kdy odtud Marocká divize odjížděla do oblasti Artois, je největší a nejkrvavější boje teprve čekaly.

Plán ofenzívy a její příprava

V plánech jarní spojenecké ofenzívy, která měla rozhodujícím způsobem prolomit pozice německé 6. armády a donutit protivníka k ústupu až do Belgie, stanovili generálové Joffre a Foch jako nejvhodnější úsek k jejímu provedení prostor severně od Arrasu. Hlavní úder měla vést francouzská X. armáda (gen. d'Urba), která po zesílení disponovala šesti armádními sbory, z nichž čtyřem bylo v prvním sledu přiděleno navíc po jedné pěší divizi. Celkem francouzské síly zahrnovaly 18 divizí (225 praporů). Jejich útok měla dále na severu, u Neuve Chapelle, podpořit britská 1. armáda (gen. Haig) koordinovanou operací devíti divizí.

V desetikilometrovém úseku fronty mezi Arrasem a Lens, kam bylo zaměřeno hlavní úsilí útoku, určil generál Foch jako strategický cíl protáhlé návrší Falaise de Vimy. Z jeho temene bylo možné ovládat rozlehlou rovinu, která vedla přes Douai a Lille až k belgickým hranicím. Podle plánu měl návrší dobýt 33. armádní sbor (gen. Pétain), jehož 70. a 77. divizi zesílila právě Marocká divize o dvou brigádách. Dva pluky (4. pluk alžírských střelců a 8. pluk zuávů) tvořily zálohu sboru, 7. pluk marockých střelců (pplk. Demetz) a 2. pochodový pluk 1. pluku Cizinecké legie (pplk. Cot) měly být nasazeny v první linii. Spolu se sousední 77. divizí jim byl svěřen rozhodující úkol – ovládnout prostor mezi kótou 119 východně od Souchez a kótou 140 na hřebenu Falaise de Vimy, a vytvořit tím podminky k celkovému průlomu fronty.

Francouzské vrchní velení očekávalo jasný úspěch, čemuž odpovídaly i všestranně důkladné přípravy ofenzívy. Zahnovaly účelné shromáždění značných sil pěchoty a dělostřelctva, úpravu komunikací k dopravě obrovského množství munice a dalšího materiálu, rozsáhlé ženijní práce i detailní letecký průzkum pozice protivníka. Uvažovaná více jak čtyřnásobná převaha v pěchotě a šestnásoobek počtu dělostřelctva měly být zárukou jistého zjaru celé operace. Podobný optimismus sdíleli i příslušníci nasazených jednotek.

Protivník v úseku plánovaného hlavního francouzského úderu disponoval i. bavorským záložním sborem (gen. von Fasbender) o dvou záložních divizích (1. a 5.), z nichž 5. bavorská záložní divize (gen. von Kressenstein) nakonec nesla největší tíhu bojů. Od Neuville Saint Vaast k Carency stály v první linii části bavorského 10. záložního pěšího pluku a pruského 39. zeměbranneckého pluku, celkem o hodnotě asi šesti praporů. Obranu tu doplňovaly ženijní formace, eskadrona 5. záložního jezdceckého pluku a několik baterií polního dělostřelctva. Obranné možnosti zesílilo kvalitní systém zákopů, úkrytů, velitelských stanovišť a opevněných vesnic i statků.

Útvary Marocké divize po příjezdu do oblasti Artois dorazily 28. dubna pěším přesunem k frontě, kde jim byl svěřen útočný úsek o šířce 1 400 metrů. Čtyři prapory pluku Cizinecké legie vystřídaly stávající francouzské jednotky jihovýchodně od statku Berthonval. Již o den později, ihned po příchodu do zákopů, utrpěl prapor C ztráty při dělostřeleckém přepadu; zraněno bylo i pět českých dobrovolníků rotы Nazdar. Její řady záhy rozšířilo 30 nových mužů, kteří přijeli od náhradního útvaru z Lyonu v rámci posíl Cizinecké legie – mezi nimi i někteří Češi dříve sloužící u 3. pochodového pluku. Čeští vojáci byli ostatně zastoupeni kromě Cizinecké legie též u jiných útvarů Marocké divize (např. kpt. Josef Šnejdárk sloužil u 4. pluku alžírských střelců).

Nadcházející ofenzívu ohlašovala od 4. května postupně sílící dělostřelecká příprava, k níž Francouzi soustředili 780 polních děl, 293 těžkých houfnic a 124 mzdřů. Pod německými pozicemi dokončili ženisté i 17 minových podkopů, určených k odpálení ve chvíli zahájení útoku pěchoty (vlastními podkopy ovšem disponoval i protivník). Útok byl původně plánován na 7. května, avšak po dešti a mlhu došlo k jeho odložení o dva dny.

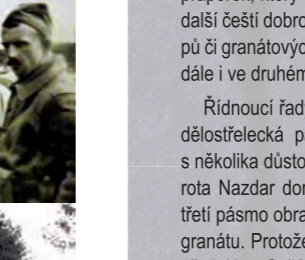
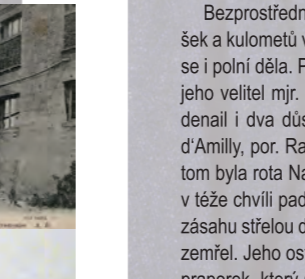
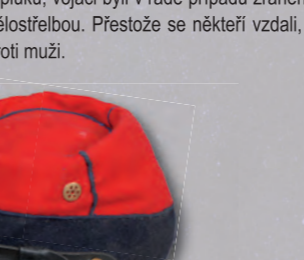
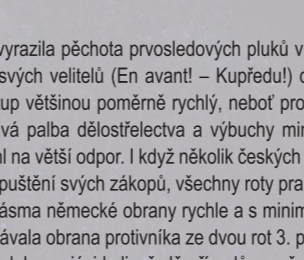
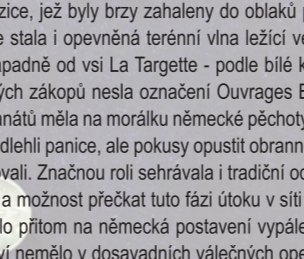
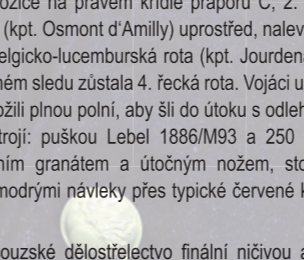
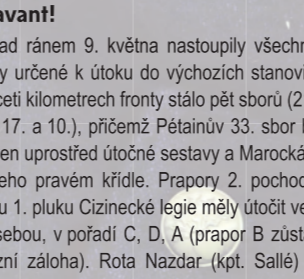
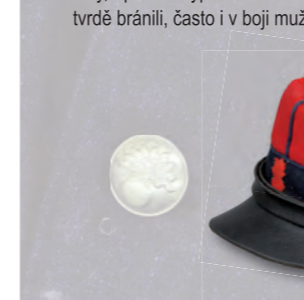
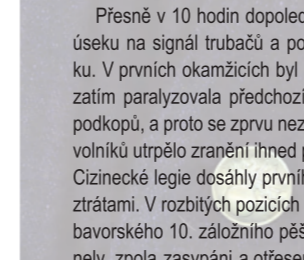

En avant!

Nad ránem 9. května nastoupily všechny jednotky určené k útoku do východích stanovišť. Na dvaceti kilometrech fronty stálo pět sborů (21., 33., 20., 17. a 10.), přičemž Pétainův 33. sbor byl připraven uprostřed útočné sestavy a Marocká divize na jeho pravém křídle. Prapory 2. pochodového pluku 1. pluku Cizinecké legie měly útočit ve sledu za sebou, v pořadí C, D, A (prapor B zůstal jako divizní záloha). Rota Nazdar (kpt. Sallé) zaujala pozice na pravém křídle praporu C, 2. polská rota (kpt. Osmont d'Amilly) uprostřed, nalevo stála 3. belgicko-lucemburská rota (kpt. Jourdenail); ve druhém sledu zůstala 4. řecká rota. Vojáci už dříve odložili plnou polní, aby šli do útoku s odlehčenou výstrojí: puškou Lebel 1886/M93 a 250 náboji, ručním granátem a útočným nožem, stočenou přikrývkou a stanovým dílcem, s modrými návkvy přes typické červené kalhoty a čepici.

V 6 hodin ráno zahájilo francouzské dělostřelctvo finální ničivou a stále houstnoucí palbu na německé pozice, jež byly brzy zahaleny do oblak prachu a dýmu. Cílem intenzivní palby se stala i opevněná terénní vlna ležící ve směru útoku Cizinecké legie severozápadně od vsi La Targette – podle bílé křídové muce a dalšího materiálu, rozsáhlé ženijní práce i detailní letecký průzkum pozice protivníka. Uvažovaná více jak čtyřnásobná převaha v pěchotě a šestnásoobek počtu dělostřelctva měly být zárukou jistého zjaru celé operace. Podobný optimismus sdíleli i příslušníci nasazených jednotek.

Přesně v 10 hodin dopoledne vyrazila pěchota prvostředových pluků v celém úseku na signál tubačů a povel svých velitelů (En avant! – Kupředu) do útoku. V prvních okamžicích byl postup většinou poměrně rychlý, neboť protivníka zatím paralyzovala předchozí drtivá palba dělostřelctva a výbuchy minových podkopů, a proto se zprvu nezmohl na větší odpor. I když několik českých dobrovolníků utrpělo zranění ihned po opuštění svých zákopů, všechny rotы praporu C Cizinecké legie dosáhly prvního pásma německé obrany rychle a s minimálními ztrátami. V rozbitých pozicích sestávala obrana protivníka ze dvou rot 3. praporu bavorského 10. záložního pěšího pluku; vojáci byli v řadě případů zranění šrapnely, zpola zasypání a ofřeseni dělostřelbou. Přestože se někteří vzdali, jiní se tvrdě bránili, často i v boji muže proti muži.

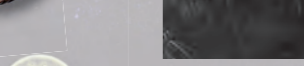
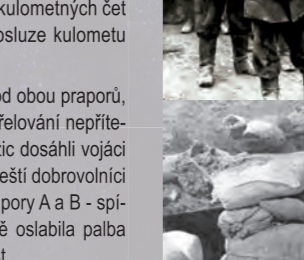
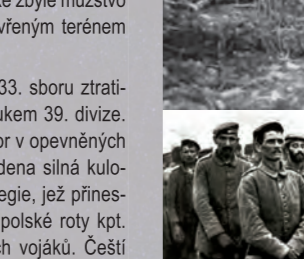
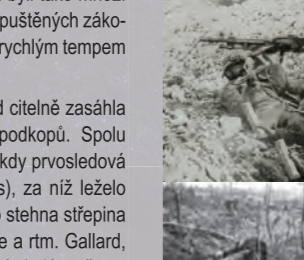
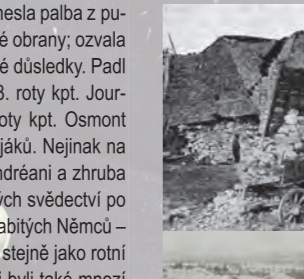
Bezprostředně po překonání první linie se na útočící vojáky snesla palba z pušek a kulometů vedená z druhého pásma a z hloubky nepřátelské obrany; ozvala se i polní děla. Pro prapor C měla přesně mířená střelba závažné důsledky. Padl jeho velitel mjr. Noiret i se svým pobočníkem, zabit byl velitel 3. rotы kpt. Jourdenail i dva důstojníci této jednotky, zranění utrpěl velitel 2. rotы kpt. Osmont d'Amilly, por. Ramirez od přidělené kulometné čety a mnoho vojáků. Nejinak na tom byla rota Nazdar. Při explozi zahynul velitel 4. čety ppor. Andréani a zhruba v téže chvíli padl i praporečník rotы Karel Bezdiček. Podle různých svědectví po zásahu střelou do hrudi spadl do zákopu, ve kterém – mezi těly zabitých Němců – zemřel. Jeho ostatky nebyly po boji přes veškeré úsilí nalezeny, stejně jako rotní praporek, který s sebou nesl stočený do stanového dílce. Zabití byli také mnozí další čeští dobrovolníci, těžce zranění se pokoušeli odplazit do opuštěných zákopů či granátových trychtřů. Útok však přesto pokračoval vcelku rychlým tempem dále i ve druhém pásmu německé obrany.

Rídnoucí řady útočících tehdy doplnil prapor D, ten ale ihned citelně zasáhla dělostřelecká palba a také opožděné výbuchy německých podkopů. Spolu s několika důstojníky padl i velitel praporu mjr. Muller. Ve chvíli, kdy prvostředová rota Nazdar dorazila ke státní silnici (vedoucí z Arrasu k Lens), za níž leželo třetí pásmo obrany protivníka, zranila jejího velitele kpt. Sallé do stehna střepina granátu. Protože těsně předtím padl velitelé čet por. Bourrienne a rtm. Gallard, předal kpt. Sallé velení českému dobrovolníkovi čet. Štafloví. Také zbylé mužstvo ostatních rot praporů C a D bylo poté při dalším postupu otevřeným terémem vedeno většinou už jen poddůstojníky.

Cizinecká legie jako právě křídlo Marocké divize i celého 33. sboru ztratila při energickém útoku spojení se sousedním 156. pěším plukem 39. divize. Francouzskou pěchotu tu totiž zastavil úspěšný německý odpor u opevněných vsich La Targette a Neuville Saint Vaast. Odtud pak byla vedena silná kulometná palba do odkrytého boku útočících formací Cizinecké legie, jež přinesla opět těžké ztráty – po novém zranění zemřel např. velitel polské rotы kpt. Osmont d'Amilly a padla řada českých, polských a belgických vojáků. Čeští dobrovolníci přišli také o por. Václava Dostala, velitele jedné z kulometných čet od praporu D, který se snažil chránit ohrožené křídlo a při obsluze kulometu utrpěl smrtelné zranění.

První útočná vlna, tvořená promíchánými skupinami vojáků od obou praporů, pokračovala v postupu směrem ke kótě 140, a to při stálém ostřelování nepřitelem. Stanoveného cíle vzdáleného přes 4 km od východích pozic dosáhli vojáci v 11.30 hod. Mezi prvními na kótu dorazili čeští dobrovolníci rotы Nazdar. Zanedlouho je tam posílily prapory A a B – spíše však jejich část, neboť dříve je značně oslabila palba německých kulometů z Neuville Saint Vaast.

Pocit vítězství ale trval jen krátce: ve chvílích, kdy vyčerpaní muži ze zbytku praporu C a rotы Nazdar čekali na kótě 140 a u lesíku La Folie na plánovaný příchod záloh, už docházelo na bojišti k celkovému zvratu situace.

Zmařený průlom

Německá obrana se totiž v místech průlomu postupně stabilizovala. Nejprve k tomu došlo na levém úseku Marocké divize: 7. pluk marockých střelců sice ovládl dvě pásma německé obrany a jeho čelo se dokonce přiblížilo k obci Givencyh severně od kóty 140, tam je však definitivně zastavily jednotky bavorského 7. záložního pěšího pluku. Podobně na tom byly nalevo útočící pluky francouzské 77. a 70. divize, jímž úspěšně vzdoroval početně mnohem slabší protivník v opěrných bodech před Carency a Ablain Saint Nazaire. Kromě toho se do ohrožených úseků začaly přesunovat německé zálohy – v první řadě dva pluky pěchoty a několik praporů polních myslivců. Ty měly brzy zásadně ovlivnit průběh střetnutí.

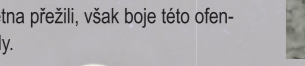
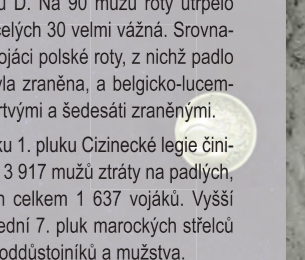
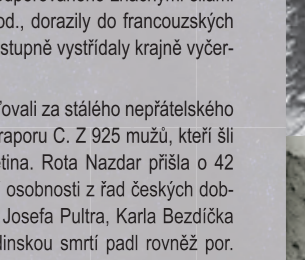
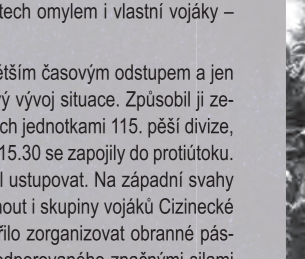
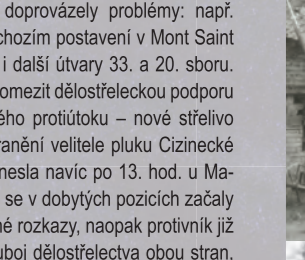
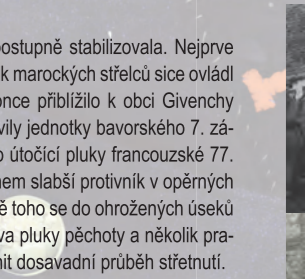
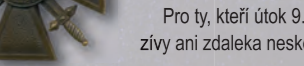
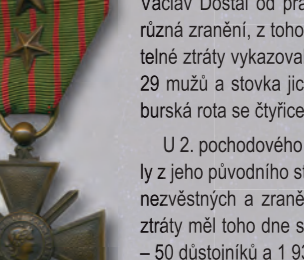
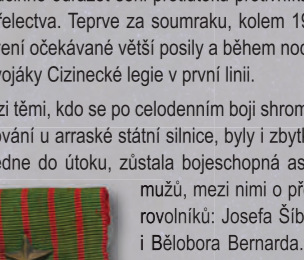
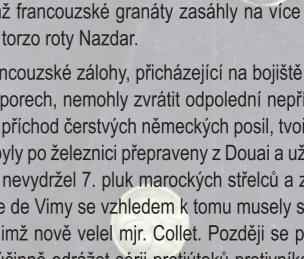
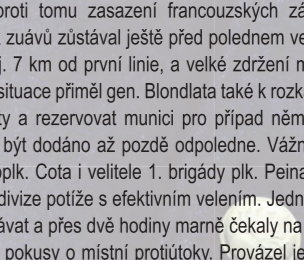
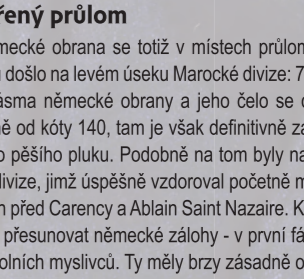
Naproti tomu zasazení francouzských záloh doprovázely problémy: např. 8. pluk zuávů zůstal ještě před polednem ve východím postavení v Mont Saint Eloy, tj. 7 km od první linie, a velké zdržení měly i další útvary 33. a 20. sboru. Vývoj situace přiměl gen. Blondlata také k rozkazu omezit dělostřeleckou podporu pěchoty a rezervovat munici pro případ německého protiútku – nové střelivo mohlo být dodáno až pozdě odpoledne. Vážná zranění velitele pluku Cizinecké legie ppk. Cota i velitele 1. brigády plk. Peina přinesla navíc po 13. hod. u Marocké divize potíže s efektivním velením. Jednotky se v dobytých pozicích začaly zakopávat a přes dvě hodiny marně čekaly na jasné rozkazy, naopak protivník již zahájil pokusy o místní protiútoky. Provázely je soubor dělostřelctva obou stran, přičemž francouzské granáty zasáhly na více místech omylem i vlastní vojáky – a také torzo rotы Nazdar.

Francouzské zálohy, přicházející na bojiště s větším časovým odstupem a jen po praporech, nemohly zvratit odpolední nepříznivý vývoj situace. Způsobil ji zejména příchod čerstvých německých posíl, tvořených jednotkami 115. pěší divize, které byly po železniční přípravě vypravěny z Douai a už po 15.30 se zapojily do protiútku. Nápor nevydržel 7. pluk marockých střelců a začal ustupovat. Na západní svahy Falaise de Vimy se vzhledem k tomu musely stáhnout i skupiny vojáků Cizinecké legie, jímž nově velel mjr. Collet. Později se podařilo zorganizovat obranné pásmo a účinně odrazit sérii protiútoků protivníka, podporovaného značnými silami dělostřelctva. Teprve za soumraku, kolem 19. hod., dorazily do francouzských postavení očekávané větší posily a během noci postupně vystřídaly krajně vyčerpané vojáky Cizinecké legie v první linii.

Mezi těmi, kdo se po celodenním boji shromažďovali za stálého nepřátelského ostřelování u arraské státní silnice, byly i zbytky praporu C. Z 925 mužů, kteří šli odpoledne do útoku, zůstala bojeschopná asi třetina. Rota Nazdar přišla o 42 mužů, mezi nimi o přední osobnosti z řad českých dobrovolníků: Josefa Šibala, Josefa Pultra, Karla Bezdička i Bělobora Bernarda. Hrdinskou smrtí padl rovněž por. Václav Dostal od praporu D. Na 90 mužů rotы utrpělo různá zranění, z toho necelých 30 velmi vážná. Srovnatelné ztráty vykazovali i vojáci polské rotы, z nichž padlo 29 mužů a stovka jich byla zraněna, a belgicko-lucemburská rota se čtyřiceti mrtvými a šedesáti zraněnými.

U 2. pochodového pluku 1. pluku Cizinecké legie činily z jeho původního stavu 3 917 mužů ztráty na padlých, nezvestných a zraněných celkem 1 637 vojáků. Vyšší ztráty měl toho dne sousední 7. pluk marockých střelců – 50 důstojníků a 1 933 poddůstojníků a mužstva.

Pro ty, kteří útok 9. května přežili, však boje této ofenzívy ani zdaleka neskončily.

Další průběh bitvy

Zatímco pluk Cizinecké legie i některé další útvary byly v následujících dnech odeslány do týlu k odpočinku a nutné reorganizaci, pokračovala v celém úseku fronty nadále intenzivní bojová činnost. Tentokrát probíhala poněkud severněji, zejména u Carency, Souchez a Notre Dame de Lorette, kde se divize 33. a 21. sboru pokoušely opakovaně proniknout obranou protivníka. Určité územní zisky se však ani zdaleka nevyrovnaly jejich rozsahu z 9. května. Přesto Francouzi dobyli strategický vrchol s ruinami kaple Notre Dame de Lorette (12. května), obce Carency (14. května), Ablain Saint Nazaire (27. května) a nakonec i Neuville Saint Vaast (9. června) s rozsáhlým zákopovým systémem zvaným Labyrinth, o který se dosud rozbíjely všechny útoky.

Hůře se vedlo divizím britské 1. armády gen. Haiga při operaci, probíhající souběžně severněji na výšinách u Aubers a u Neuve Chapelle. První útok musel být po neúspěšné dělostřelecké přípravě a ztrátách 11 000 mužů zastaven. Druhý pokus sice přinesl dílčí ústup německých jednotek, avšak 25. května, kdy Britové přišli o dalších 16 500 mužů, byla jejich část ofenzivou ukončena.

Druhou polovinu června charakterizovalo nové vzplanutí střetů, které vzhledem k přísunu posil na obou stranách probíhalo vesměs s nerozhodným výsledkem. Jedním z míst, kde se Francouzi snažili získat výhodnější pozice pro příští útočné akce, byl prostor jižně od zničené vsi Souchez. Do útoku měla být nasazena také Marocká divize, jejíž útvary – a také pluk Cizinecké legie – prošly zatím doplněním, praporey a roty byly nově zorganizovány. Většina českých dobrovolníků z roty Nazdar tvořila jádro roty C2, jejímž velitelem byl ruský kapitán Osberg. Po návratu části již uzdravených lehců zraněných jich bylo až 150. Do první linie opět přišli 8. června s prozatímním úkolem podílet se na budování a opravě zákopů. Pobyt v trvale ostřelovaném frontovém úseku přinesl Čechům nové ztráty na mrtvých a zraněných.

Útok u Souchez byl zahájen 16. června po poledni. Pěchota postoupila asi o kilometr, ale už od počátku se pohybovala pod těžkou dělostřeleckou a kulometnou palbou protivníka. Vysoké úvodní ztráty vedly k tomu, že mnoho řeckých vojáků zafazovaných u praporey C odmítlo vyrazit do boje. Takto oslabený praporec postupoval později ve druhém sledu. Češi již pod velením kpt. Charlese Wetterströma. Ihned při vyražení do útoku byl zraněn ppor. Štal (povyšeny za statečnost v boji 9. května) a během několika minut padlo na otevřeném poli osm českých dobrovolníků (další zemřel na následky zranění) a řada jiných utrpěla zranění; přesto právě oni se jako jedni z mála vyznamenali. V boji ztratili život i velitel roty. Nešťastný útok skončil po několika hodinách neúspěšně - stejně jako celá ofenziva, jejíž hlavním výsledkem zůstal omezený územní zisk, dosažený již 9. května.

Bilance

Celkové francouzské ztráty během celé ofenzivy činily přes sto tisíc mužů. Spočítáno bylo 16 803 padlých a dalších 22 000 mužů zůstalo nezvěstných (jejich ostatky byly na bojišti nalezeny ještě léta po válce), 63 619 vojáků bylo zraněno. Britská 1. armáda přišla během bojů u Aubers a Neuve Chapelle asi o 27 800 vojáků. Německé jednotky podřízené 6. armádě ztratily v obraně a v následných protiozvědech na 75 000 mužů, mezi nimi 7 450 zajatců.

Boje pokračovaly v této části fronty nadále a vyústily koncem září téhož roku v nový pokus o průlom, tzv. **třetí bitvu v Artois**, avšak i tato operace skončila neúspěšně. Návrší Vimy dobyli až v dubnu 1917 vojáci kanadského expedičního sboru.

Po neúspěšném útoku u Souchez došlo k další reorganizaci pluku Cizinecké legie a v rámci toho byl praporec C rozpuštěn. Z původních 250 mužů zbylo v rotě „Nazdar“ pouhých 100 a jako česká rota přestala existovat.

Padlí, zemřeli po zranění a nezvěstní příslušníci roty Nazdar a kulometné čety por. Dostala v bitvě u Arrasu (květen a červen 1915)

Philippe Jacques Andréani † 9. 5. 1915	Jaroslav Laňka † 19. 6. 1915
Francois Alesi † 18. 5. 1915	René Theophile Latcha † 9. 5. 1915
František Berka † 9. 5. 1915	Karel Marek † 12. 5. 1915
Bělobor Bernard † 9. 5. 1915	Ludvík Mertlík † 9. 5. 1915
Karel Bezdiček † 9. 5. 1915	Antonín Novák † 9. 5. 1915
Georges Henri Bourriane † 9. 5. 1915	René Bernard Philippin † 9. 5. 1915
Viktor Čaipl † 9. 5. 1915	Josef Přibyl † 16. 6. 1915
František Čáslavský † 9. 5. 1915	Josef Pultr † 20. 5. 1915
Alois Dostál † 9. 5. 1915	František Rais † 16. 6. 1915
Václav Dostal † 9. 5. 1915	Jindřich Rákos † 9. 5. 1915
Karel Dubiz † 9. 5. 1915	Antonín Rataj † 16. 6. 1915
Josef Effenberger † 16. 6. 1915	Josef Roubal † 9. 5. 1915
Edouard Francois Gallard † 9. 5. 1915	Jaroslav Růžička † 20. 5. 1915
Bohuslav Hadrslr † 9. 5. 1915	František Říha † 9. 5. 1915
Karel Hejno † 11. 6. 1915	Václav Siebert † 16. 6. 1915
Josef Herzig † 21. 6. 1915	Václav Svačina † 16. 6. 1915
Jan Hezina † 13. 6. 1915	Josef Šibal † 10. 5. 1915
Valentin Hohmann † 9. 5. 1915	Bohuslav Skrdla † 17. 5. 1915
Josef Houska † 9. 5. 1915	Alois Šlapák † 9. 5. 1915
František Chrdle † 9. 5. 1915	Vojtěch Štípek † 9. 5. 1915
František Chrza † 16. 6. 1915	Ladislav Teichman † 9. 5. 1915
Jiří Jakubec † 9. 5. 1915	Karel Toms † 9. 5. 1915
Ladislav Kordač † 15. 5. 1915	Josef Vantuch † 9. 5. 1915
Ondřej Kramata † 9. 5. 1915	Josef Vitáček † 9. 5. 1915
Oldřich Kubánek † 9. 5. 1915	Jan Voldřich † 19. 6. 1915
Ferdinand Kulhánek † 9. 5. 1915	Václav Záruba † 9. 5. 1915
Václav Kuklík † 9. 5. 1915	Josef Živnůska † 16. 6. 1915
Stanislav Kvapil † 9. 5. 1915	

Dne 3. června 1915 přijal francouzský senát tzv. Béréngerův zákon, který zakazoval po dobu války přijímat do francouzské armády „cizince, kteří jsou příslušníky států vedoucích válku s Francií a s jejími spojenci.“ Tím znemožnil přijímání nových dobrovolníků a na dva roky zastavil organizování československých jednotek ve Francii.

Ze zbytku Čechoslováků bývalé roty „Nazdar“ postupně vznikla 2. četa 1. roty praporey A, pochodového pluku Cizinecké legie, která byla na důkaz vážnosti, kterou si čs. dobrovolníci vydobyli u Arrasu, postavena jako ryze česká pod velením podporučíka Ivana Štafla. Na přelomu září a října byla jednotka s Marockou divizí nasazena na frontě v Champagne u Suippes a Souin. Další naši dobrovolníci byli rozděleni do mnoha různých jednotek Cizinecké legie, aby bojovali jak na bojištích západní fronty, tak i v koloniích.

Československá obec legionářská (ČsOL) byla založena 22. května 1921 vojáky našich legií z Ruska, Francie a Itálie s mottem, které promlouvá i k dnešku: „**Bez rozdílu politické příslušnosti dát všechny síly k upevnění státu, přispívat k vybudování armády v duchu národních a demokratických tradic, usilovat, aby boje politické a kulturní byly vedeny zbraněmi ducha, bez násilí a lži, hájit zájmy legionářů a starat se o jejich sociální problémy.**“

V současnosti Československá obec legionářská sdružuje účastníky boje za svobodu Československé republiky v druhé světové válce a novodobé válečné veterány, ale také jejich pozůstalé a příznivce, kteří chtějí rozvíjet tradiční hodnoty a ideály, z nichž v roce 1918 vzešel náš svobodný a demokratický stát.

V. manifestační sněm ČsOL, který se konal 4. června 2011 u příležitosti 90. výročí založení obce v Památníku osvobození na Vítkově, se přihlásit k ideálům zakladatelů našeho státu, idejím, za něž bojovali čs. legionáři na frontách první světové války, ale také ti, kteří se postavili se zbraní v ruce nacistickému Německu v době druhé světové války.

Kdo z vás má zájem spolu s námi naplnit tuto základní myšlenku ČsOL, komu není lhostejná naše historie a jejím prostřednictvím i budoucnost, může se na nás obrátit.

Projekt **Legie 100** je nejvýznamnějším projektem ČsOL do roku 2020 a má za cíl připomenout 100. výročí založení legií, jejich bojů, založení státu a návratu legionářů do vlasti. Projekt by měl napomoci posílit národní uvědomění a národní hrdost, jakož i zvýšit prestiž České republiky.

- Do projektu se můžete zapojit i Vy:
- osobní účastí při organizaci a zabezpečení akcí
 - začleněním vlastní akce do projektu
 - podporou konkrétní akce projektu
 - příspěvkem na sbirkový účet NF Legie 100 – č. ú. 107-3040210217/0100
 - zasláním dárcovské sms ve tvaru DMS LEGIE na telefonní číslo 87 777

Československá obec legionářská
Sokolská 33 – Hotel Legie, 120 00 Praha 2
Telefon: +420 224 266 241
Elektronická pošta: sekretariat@csol.cz, legie100@csol.cz
www.csol.cz

Text: Dr. Petr Hofman
Na přípravě se podíleli: Jiří Charfreitag, DIS., Jiří Filip, Ing. Milan Mojžíš
Fotografie: VÚA-VHA Praha, SOKA Pardubice, SHD Vincennes, archiv autora
Grafický návrh a zpracování: Hana Rozmanitá
Tisk: Československá obec legionářská, 2015 – u příležitosti 100. výročí bitvy u Arrasu

Československé legie ve Francii 1914–1918

Bitva u Arrasu 9. 5.–18. 6. 1915

